

Հրատարակում է չորս քաղաքի, ուրբաթ և կիրակի օրերը:
Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, կես տարուանը 6 ռուբլի:
3 ամսուանը 3 ռ., և մի ամսուանը 1 ռ.:
Եռանգին համար 7 կոպէկ:
Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է խմբագրատանը և անդրոտնական գրաքանդաւանոցում:
Հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция „Ардзагангъ“.
կամ՝ Tiflis, Redaction „Ardzagang“.

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Խմբագրութիւնը բաց է ամենայն օր 10—1 ժամը
(բացի կիրակի և տօն օրերից):
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեռնօրի
Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրա-
քանիւր բառին 2 կոպէկ:

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և իւր որդիքը, ԼԵՒՈՆ ՀԱՍԱՆ-
ՋԱԼԱԼԵԱՆ և ԱՆՆԱ ՊՈՂՈՍԵԱՆ ԱՐԳԱՐԵԱՆՑ Խորին վշտով
յայտնում են առաջին ամուսնու, երկրորդների հօր և վերջինների
եղբոր՝ **ԲԱՐԴՈՒԴԻՍԵԱՆ ՊՈՂՈՍԵԱՆ ՀԱՍԱՆ-ՋԱԼԱԼԵԱՆՑԻ**
մահուան մասին և խնդրում են իրանց ազգականներին ու ծանօթ-
ներին շնորհ բերել շաբաթ օրը, յունվարի 16-ին, հանգուցեալի
սեպհական տուն հաւաքարում, Մաշաբերդի փողոց, որտեղից
հանգուցեալի մարմինը պիտի տարուի Կարմիր Աւետարանի եկեղեցին:
Ամբիջը կը լինի ուրբաթ օրը, երեկոյան 6 ժամին. թա-
ղումը խօշա-վանքի գերեզմանատանը:

(1—1)

„ԱՐԶԱԳԱՆԳԸ“ ՆԵՐԿԱՑ 1893 ԹՈՒՒՆ
„ԱՐԶԱԳԱՆԳ“
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
(ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԲԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Ներկայ 1893 թուին «ԱՐԶԱԳԱՆԳԸ» կը հրատարակուի այժման
ղերբով և նախ ծրագրով: Թերթը կը տատանայ «Հիւսիսային գործակա-
լութեան» հետադիւրսը:

«Արձագանգը» լայն է տեսնում շաբաթը երեք ան-
գամ—չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը:

«ԱՐԶԱԳԱՆԳԻ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կէս տարուանը—6
ռ., երեք ամսուանը—3 ռ. և մի ամսուանը—1 ռուբլի:

Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է ԽՊԲԵՐԴԱՍԵԱՆԸ (Երևանի
հրատարակի և Միջին-Փողոցի անկիւն, քաղաքային տան հանդէպ) և
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՓԱՐԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ:

«ԱՐԶԱԳԱՆԳԻ» օտար քաղաքներէլ գրուել յանկարգորդները պէտք
է գինն հետեւեալ հասցեով՝ Тифлисъ, Редакция газеты „Ардзагангъ“.
Իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Redaction du journal arménien
«Ardzagang».

Յոյսով եւ անհոգեմբարձր ընդունաւ ինչ որ ինչ հասցեներն և ինչ
օրերն չեն հարգուի:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԱՐԳԱՆԳ ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԻՆ.

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՐՈՒՄ

Նոր գերդաստան:

Կովկասի բժշկական և պա-
գաճ ժողովը:

Գ. Ա. Զրուժպի:

Եւրոպական պետութիւններն:

Գինը և օրակա ռոճը:

ՆԵՐԿԱՐԸ ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱՆԸ. — Բարդուղի-
մէոս Հասան-Քալալեանց, Ներսիսեան
Դար. Հոգաբարձութեան որոշումները:

Երկրորդից: Հայերէնագէտ Գ. Զրուժպի:

Համար Հոգեհանգիստ: Թիֆլիսի ազգե-
գործական դպրոցի համար տեսուչ: Կար-
սից: Մի. բրեկան գործ: Կուրբ Գ. Պոլ-
սի լրագրները: Միջնորդները ընկերու-
թիւն: Բազուլի: Ներսիսեան Դարանցի
ուսուցիչների վարձատրութիւնը: Բարդուղի
Միջնորդների կտակը: Թիֆլիսի Դուստրու-
նիստը: Երեւոյթ: Խորեն արքեպիս-
կոպոս Նար-Բէյ:

Ֆիլիսթոս. — Բանաստեղծութիւն:

Սուրբ:

ԲԱՐԶԱԳԱՆԸ.

ՆԵՐԿԱՐԸ.

ՏԵԼԵԳՐԱՆԸ.

ՏԱՐԻՆԱՍԻՆ.

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԲԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ.

ՆՈՐ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆ

Գերդաստանական կեանքի այն

հիմունքները, որոնց վրայ հիմնվում էր

հայկական աշխարհը նախապե-

տութեան կարգերի տիրապետու-

թեան միջոցին, հետզհետէ անհե-

տանում են: Կեանքի նոր պայ-
մանները ազդեցութեան ներքոյ նա-

հապետական կենցաղավարութիւնը

լուծվում է. երկրասարք սերունդն

շտապում է դուրս գալ՝ որքան կարելի

է շուտ տան գլխի խնամակալու-

թեան տակից և ինքնուրույն կեանքով

ապրել: Ըթէ աչքի առաջ ունենանք

նորակալի հայեացքները, գաղափար-

ները, ճաշակները և սովորութիւն-

ների բազմազանութիւնը, պէտք է

ընդունենք թէ ֆիզիքապէս անկա-

րելի է, որ գոյութիւն ունենան այն

բազմազան գերդաստանները, որոնք

տակալին մօտաւոր անցնալով մի

ամանից ուսում, և որ այնպիսի ոյժ

էր տալի գերդաստանին և ցեղական

տարրին:

Սեժմ այնպիսի մի գերդաստան

հիշել ամուսնացած երայրներից բաղ-

կալած բազմաթիւ գաւառներով, կը

նախադասէր սովամահ լինել քան

թէ մի տանիքի տակ ապրել, հնա-

զանգուելով ծերերին, որոնք համա-

րան թէ բացարձակ իշխանութիւն

ունէին:

Մեր ժամանակն այդպիսի մի գեր-

դաստան գտնելու համար, որ այն-

քան սիրալիր կերպով նկարագրել է

երեսնական թուականներին Հայաս-

տանում ճանապարհորդութեան հա-

ջառագայէտը, որ հարկն իրաւունք

չունէր մասնակցել ընդհանուր իւր-

տակութեան նախ քան մայր դառ-

նալը, — պէտք է զնայ մի այնպիսի

յետ ընկած անկիւն, ուր տակալին

ոչ կուրներ, ոչ պարահանգէսներ,

ոչ ալ յաւանքներն: Այսպիսի

ֆիսիոսիս կան: Դիպի հեռացող

անցեալի այս կողմերը կարելի է այս-

պէս կամ այնպէս վերաբերուել, ճա-

նակներին և հայեացքներին նայելով

կարելի է ուրախալ այդ բանի

վրայ, կարելի է տխրել, բայց մի

բան անկարելի է—այն է՝ վերադար-

ձնել անցածը, գնացածը, հինը: Մի-
անգամայն ապարդիւն կը լինէին
հասարակութեան մէջ նախապետա-
կան կեանք պահպանելու բոլոր
ջանքերը, հասարակութեան, որ ա-
մենաւրէժ անհատականութեան տար-
րերի վրայ է հիմնուած: Անցեալին
անկարելի է լարութիւն տալ. և
ինչպէր բոլորովին այդ չէ: Խնդիրն
այն է, որ նախապետական կեանքի
գերդաստանական տարրերն այնպիսի
տարրերով փոխարինուին, որոնք գեր-
դաստանական կապերին առաջուայ
ամբողջութիւնը տալին, ի հարկէ նոր
սկզբունքներ վրայ հիմնուելով: Ան-
շուշտ ճշմարիտ է, որ հին գերդաս-
տանին պակասում էր ազատութիւն,
թէ և կրթութեան համամասնութեան
շնորհիւ այս պակասութիւնն այն-
քան դժբաղդութեանց աղբիւր չէր
դառնում, որքան տեսնում ենք նոր
գերդաստանի մէջ հեղինակութեան
և սկզբունքի բացակայութեան շնոր-
հիւ:

Միայն զգացմունքի ազատութիւ-
նը ինքն ըստ ինքեան կարող չէ
ընտանեկան կեանքի հիմք լինել:
Այն բնագոյում, որ քրիստոնէական
կրօնն ամուսնութեան նուիրական
խորհրդով զուգից և կանանի տակ
թաղելով, այնպիսի մի ահուկի գորու-
թիւն է, որ եթէ բացառապէս իւր
սեպհական ձգտմանն ապահոված լի-
նի, կարող է հասարակութիւն կըր-
ծանալ մի ոյժ դառնալ: Այս ազա-
թիւնն անգուպ լինելու հակումն
ունի մանաւանդ հարաւային ազգերի
մէջ, որոնք ի բնէ կըրտա են, մի
անկրթ հասարակութեան մէջ, որ
գրեթէ հասարակաց կարծիք չունի:
Իսկ այդ կարծիքն է բարձր ու վար-
քի ամենախիստ դէտը իրապէս լու-
սաւորուած երկրներում, ուր բնութ
ընդհատումներ չեն լինում սերունդ-
ների մէջ, ուր նորը կեանք է մըտ-
նում նախընթացի իմաստութեամբ
սպառազնիւ: Այդ հասարակու-
թեանց մէջ մատաղահաս սերունդը
հասունանում է բարոյախորտութեան
ազդեցութեան տակ, դաստիարակ-
վում է որոշ սկզբունքներով: Ինչպէս
յայտնի է աշխարհիս երեսին ամե-
նաբնական ու ամենահզօր ամենա-
բարեպաշտ և բարոյական ազդերն են
կազմեցում ցեղը: Նոյնանում դո-
լութիւն ունի զգացմունքի կատա-
րեալ ազատութիւն. բայց ազատու-
թեան ասելով պէտք է հասկա-
նալ ընտանեկան կեանքի անպակի
կազմակերպութիւն, որ կարելի է
տեսնել միայն ստորին կենդանիների
շրջանում. այդ ազգերի մէջ ոչ ոք
չէ չլիթում պարզ հեշտափրական
ցանկութիւնները որպիսի ազատ և զօ-
րեղ զգացմունք հետ:

Ներկայիս ինչ որ նմանապէս որ դեր-
դաստանական սկզբունքներն ամուր
չեն կարող լինել այնտեղ, ուր անա-
ռակութիւնը որոշող աշխարհայէտ
էր և ուր վատ անունը ոչ մի տանջան-
քի աղբիւր չէ լինում: Միայն խառ-
նաշփոթ գաղափարներն ունեցող հա-
սարակութիւններն են շլիւթում ա-
մենասովորական անառակութիւնը
զգացմունքի ազատութեան հետ և
յառաջալիքութիւնն են տեսնում այն-
տեղ, ուր այլևս չեն որոշվում ներե-
լին և աննրբելի:

Միայն զգացմունքի ազատութիւ-
նը ինքն ըստ ինքեան կարող չէ
ընտանեկան կեանքի հիմք լինել:
Այն բնագոյում, որ քրիստոնէական
կրօնն ամուսնութեան նուիրական
խորհրդով զուգից և կանանի տակ
թաղելով, այնպիսի մի ահուկի գորու-
թիւն է, որ եթէ բացառապէս իւր
սեպհական ձգտմանն ապահոված լի-
նի, կարող է հասարակութիւն կըր-
ծանալ մի ոյժ դառնալ: Այս ազա-
թիւնն անգուպ լինելու հակումն
ունի մանաւանդ հարաւային ազգերի
մէջ, որոնք ի բնէ կըրտա են, մի
անկրթ հասարակութեան մէջ, որ
գրեթէ հասարակաց կարծիք չունի:
Իսկ այդ կարծիքն է բարձր ու վար-
քի ամենախիստ դէտը իրապէս լու-
սաւորուած երկրներում, ուր բնութ
ընդհատումներ չեն լինում սերունդ-
ների մէջ, ուր նորը կեանք է մըտ-
նում նախընթացի իմաստութեամբ
սպառազնիւ: Այդ հասարակու-
թեանց մէջ մատաղահաս սերունդը
հասունանում է բարոյախորտութեան
ազդեցութեան տակ, դաստիարակ-
վում է որոշ սկզբունքներով: Ինչպէս
յայտնի է աշխարհիս երեսին ամե-
նաբնական ու ամենահզօր ամենա-
բարեպաշտ և բարոյական ազդերն են
կազմեցում ցեղը: Նոյնանում դո-
լութիւն ունի զգացմունքի կատա-
րեալ ազատութիւն. բայց ազատու-
թեան ասելով պէտք է հասկա-
նալ ընտանեկան կեանքի անպակի
կազմակերպութիւն, որ կարելի է
տեսնել միայն ստորին կենդանիների
շրջանում. այդ ազգերի մէջ ոչ ոք
չէ չլիթում պարզ հեշտափրական
ցանկութիւնները որպիսի ազատ և զօ-
րեղ զգացմունք հետ:

Ներկայիս ինչ որ նմանապէս որ դեր-
դաստանական սկզբունքներն ամուր
չեն կարող լինել այնտեղ, ուր անա-
ռակութիւնը որոշող աշխարհայէտ
էր և ուր վատ անունը ոչ մի տանջան-
քի աղբիւր չէ լինում: Միայն խառ-
նաշփոթ գաղափարներն ունեցող հա-
սարակութիւններն են շլիւթում ա-
մենասովորական անառակութիւնը
զգացմունքի ազատութեան հետ և
յառաջալիքութիւնն են տեսնում այն-
տեղ, ուր այլևս չեն որոշվում ներե-
լին և աննրբելի:

ԿՈՎԿԱՍԻ ԲԻԺԶԿՆԵՐԻ ԱՊՐԱՅ ԺՈՒՐՈՎԸ

Կովկասեան Կայսերական Բժշկա-
կան Ընկերութեան որոշակարգ ժո-
ղով ամօքոյ 12-ին բացառապէս նը-
կարուած էր Կովկասի բժշկների ազա-

ղայ ժողովի խնդրի մշակմանը: Ժո-
ղովին ներկայ էին ոչ միայն բազմա-
թիւ բժշկներ, ընկերութեան ան-
դամներ, այլ և շատ օտար անձինք,
որոնց հետաքրքրական էր ապագայ
ժողովը: Նիստը բացուեցաւ երեկոյան
8 ժամին:

Ընկերութեան քարտուղարը նախ
յայտնեց ժողովին, որ ընկերութիւնը
համաձայն էր միջնորդութեան թույ-
տութիւն և ստացել ներքին գոր-
ծոյ նախարարից Կովկասի բժշկնե-
րի ժողով կազմել թիֆլիզում 1893-ի
փետրվարին՝ այն միջոցները քննե-
լու և մշակելու, որոնք կարելի է
խօսքայի դէմ մաքառելու համար:
Որոշում է. 1) ուր ներկայումս տա-
կալին խօսքայ կայ, բժշկները տե-
ղահան չլինին այնպիսի թուով որ
ազգաբնակչութիւնը գործի մշակա-
կան միջոցները. 2) որ ժողովի վեր-
ջանալից լիտոյ նորա բոլոր արձանա-
գրութիւնները և բոլոր աշխատան-
քներն ու դիւրացումները ուղարկուին
բժշկական դեպարտամենտին, որպէս-
զի եթէ արկուին այնտեղ բժշկական
խորհրդի քննութեան, և 3) որ այս
ժողովը կատարուի առանց արքունի
զանձարանին ծախսեր պատճառելու:

Սրանից լետ ժողովը զբաղուեցաւ
այն խնդրով թէ երբ պիտի բացուի
և փակուի ժողով և քանի՞ օր պիտի
տևի:

Ժողովը մի շաբաթ պիտի տևի և
պիտի բացուի 15-ին պիտի երբոր շաբա-
թը (21—28 փետրվար). ժողովը չորս
բաժին կունենայ: Առաջին բաժնում
կը մշակուին այն խնդիրները, որոնք
վերաբերում են խօսքայի դէմ գոր-
ծողների նախադրույթները միջոց-
ների և բժշկական-վարչական գործի
կազմակերպութեան, երկրորդ բաժ-
նում կը քննուին այն խնդիրները,
որոնք վերաբերում են խօսքայի
տարածման օգնականիսկիւն, եր-
րորդ բաժնում կը քննուին արտա-
հանութեան և ողջապահիկ պայման-
ների խնդիրները, չորրորդ բաժինը
կը քննէ այն բոլոր խնդիրները, ո-
րոնք վերաբերում են խօսքայի ըն-
թացքին և տարածման 1892 թուին
Կովկասում:

Ժողովի առաջին նիստը կը լինի
փետրվարի 21-ին, երկրորդ նիստը
տեղի կունենայ 28-ին պիտի երբոր շա-
բաթի ուրբաթ օրը, 26-ին փետրվա-
րի, և վերջապէս երրորդ վերջական
նիստը կը լինի 28-ին փետրվարի:

Որոշում է հրապարակել ժողով Կով-
կասի բոլոր բժշկներին, նախադա-
պետներին, քաղաքագլուխներին, այլ
և Կովկասեան երկաթուղու գլխաւո-
րին, մաքառանքի և փոստ-հեռա-
գրական շրջանների գլխաւորներին:
Ժողովը համար կարելի նախապետ-
րատութեանց և նոյա որոշումները
հրատարակելու համար բժշկական
ընկերութիւնը լատակացրել է 300
աւուրի:

Բաժինների և ընդհանուր ժողովի
տեղի համար Կովկասեան Կայսերա-
կան Բժշկական Ժողովի վարչութեան
յանձնուած է դիմելու թիֆլիզի Գա-
ղաքային խորհրդին, Թիֆլիզի Ժողո-
վարանին և Թիֆլիզի երաժշտական
ակադեմիային, որ ազատ միջոցներին իրանց
գահիկները տան բժշկների նիստե-
րին համար: Որոշում է նոյապէս դի-
մել երկաթուղու գլխաւորին, որ ար-
տօնութիւն տալ երկաթուղով այդ
ժողովը երկրորդին:

Բաժինների նիստերը դռնփակ կը
լինին, իսկ ընդհանուր ժողովներին
կարող են ներկայ լինել և օտար ան-
ձինք: Իւրաքանչիւր դիւրացման հա-
մար նշանակած է 15 րոպէ, իսկ ա-
ռարկութեան և պատասխանի հա-

մար 5 րոպէ: Ապագայ ժողովի նա-
խադաշ ընտրուել է բժշկագետ Գաղ-
տին խորհրդական ձեռնարկներ, իսկ
քարտուղար բժ. Գրիգորեւ:

Գ. Ա. ԶՐՈՒՄՊԻ

Նորագոյն Հայերէնագէտների մէջ
վերջին տարներս առանձնապէս աչ-
քի էր ընկնում Գ. Ա. Զրուժպի, որ
առանձին եռանդամը նուիրել
էր իւր անձը Հայերէն լեզուի և մա-
տենագրութեան ուսումնասիրութեան:

Արեւելագէտների Լուսնուսում կա-
յառած վերջին ընդհանուր ժողովի
մէջ Հայերէնի ուսումնասիրութեան
յատուցելու հարցը Զրուժպի և
առաջադրեց մի ընկերութիւն կազմե-
լու Հայաստանի ուսումնասիրելու
նպատակով:

Իբրեւ Հայերէնագէտ, Զրուժպի
անուն հանեց իւր մի ըն

8	12615	22	15972	42	13125
8	16638	23	7789	42	17380
9	104	24	3007	42	17428
9	1865	24	8998	43	914
9	2454	24	9338	43	3029
9	3250	24	10651	43	5442
9	9063	24	10996	43	14550
9	10495	24	14870	43	15618
9	14970	24	16594	44	5059
10	12571	25	3336	44	6263
10	13332	25	5666	44	10870
10	13881	25	10343	44	15628
10	16000	25	14374	45	17298
11	8320	25	15821	46	2384
11	8673	25	17602	46	2759
11	15490	26	7449	46	6957
11	18182	26	16830	46	9962
12	129	26	17968	46	13678
12	610	27	3594	46	16190
12	7099	27	4888	46	19937
12	14354	27	6367	47	9672
12	16915	27	8081	47	10311
12	14533	27	9254	47	11095
13	15259	27	12598	47	12175
13	15579	28	5372	47	13684
14	4530	28	8013	47	17166
14	8066	28	9547	47	18386
14	15639	28	15991	48	2765
15	133	28	16607	48	13836
15	6744	29	2596	48	15919
15	7022	29	4991	49	115
15	7724	29	11175	49	5171
15	10136	29	12269	49	8847
15	13168	29	15328	49	11031
15	15178	30	912	49	13963
15	15549	30	6453	50	2526
15	16923	30	7112	50	6875
16	2667	30	10558	50	12194
16	3488	31	4230	50	18697
16	10070	31	4705	50	526
16	14053	31	5045		

Հանգչող տոմսերը.				
16887,	049,	12031,	4249,	17827,
14751,	11729,	17536,	12005,	8769,
2695,	8670,	6172,	13377,	16059,
7014,	4738,	19951,	12676,	19902,
17363,	1267,	13504,	3170,	7923,
7901,	18789,	17851,	8768,	10738,
3117,	18065,	502,	12499,	18375,
17919,	335,	17729,	14276,	10751,
7582,	5674,	10484,	18739,	7220,
10803,	1315,	18692,	9475,	8460,
2807,	15185,	9930,	9559,	4309,
16563,	1099,	5235,	2710,	14113,
10408,	6478,	13787,	5218,	14505,
19403,	13934,	10086,	19089,	383,
13812,	1868,	12805,	12876,	15,
16124,	12406,	4311,	19335,	9280,
17408,	1349,	18014,	10797,	4717,
13789,	9672,	19306,	19793,	7447,
5546,	10846,	6679,	12137,	5042,
17586,	6143,	6814,	17364,	3624,
736,				

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՈՆՆ				
(Յունվարի 8-ին)				
Լուսնի 10	Ֆուլնան արժէ . .	97	10	
Բերլին 100	մարկը	47	60	
Փարիզ 100	ֆրանկը	39	60	
Ռուսիա	արժէ	7	78	
Մաքսային կործաններ . .		155		
Արժաթ		1	10	
Բորսային զեղը	4% 5 1/2—			
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի	103	37		
— — — — 2-րդ	103	50		
— — — — 3-րդ				
— — — — 4-րդ				
— — — — 5-րդ				
— — — — 6-րդ	102	75		
6% ոսկեայ բեխտա	162	55		
4% ոսկեայ փոխառութեան . .				
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.				
— — — — 2-րդ	102			
— — — — 3-րդ	103	25		
Ներքին 5% առաջին փոխառ. 241				
— — — — երկրորդ	227	50		
Պետական երկաթուղային ընդ- նառնութեան	104			
5 1/2 բեխտա				
4% ներքին փոխառութեան . .	93	87		
5% գրաւ. թղթ. Ազն. կայ. . .				
բանկի	101	12		
Արք. Ազն. կայ. բանկի խաղար- կութեան գրաւ. թղթ. . . .	192			
Պետերբուրգի քաղաքային վար- կի ընկերութ. պարտատոմսեր	101	62		
Մոսկովայի քաղ. վարկի պար- տատոմսեր	101	62		
Օդեսայի				
Թիֆլիզի				
Գրաւ. թղթ. Թիֆլ. կայ. բանկ. .				
— — — — Բուխարայի				
Բորսայի տրամադրութիւնը աւելի հաս- տատ է:				

ՋԱՆԱՋԱՆ				
Ցալտիկի է. որ փրանսիական և անգ- լիական հեղինակները գրածներն աշ- խարհին երեսին ամենից շատ են տպա- գրուած ու տարածուած:				
Այդ հանգամանքը մեկնուած է ոչ միայն նորանով, որ Գրանսիական ու Անգ- լիական աւելի հարուստ են, քան միւս երկրները, այլ և նորանով, որ աշխուղ մատենագրանները դորձը շատ լաւ է կազմակերպուած:				
Անգլիացի արդէն 50-ական թուա- կանները սկսած հիմնուած են բազմա- թիւ ժողովրդական գրադարաններ: Ան- գլիացի օրենսդիր հետեւած է Գրանսիական 60-ական թուականներուն:				
1889—1891 թթ., աշտիքներ ընդամենը երկու տարուայ ընթացքում, միայն Մի- նայի յորս գաւառում 200 ժողովրդական գրադարան է հիմնուած: Այժմ Անգլիացի և Գրանսիական բոլոր քիչ թէ շատ նշա- նաւոր քաղաքներում այդպիսի մատենա- գրարաններ կան:				
Լոնդոնի գրադարանները տարեկան տալին են ժողովրդին ձրի 2 1/2 միլիոն հատուկ, իսկ Փարիզին—2 միլիոն, և որովհետեւ դրանք բանացնելուց մաշ- ուած են, ուստի հարկւոր է ինտուս միւ- նոյն զրբը շարունակ նոր տպագրու- թեամբ լցնել ընթացքում: Այն այս նշանա- կութիւնն ունին գրադարանները հրատա- րակներին և հեղինակներին համար: Հե- տաքերական զրբը 3—5 տարուայ ըն- թացքում կարգու է 100 ընտանիք, 100 Ժողովրդական գրադարան տալին է հե- ղինակին մի քանի տարում 10,000 ըն- թացքով առնուակն. եթէ անցանց 10-ից մէկը զրբը գնէ, արդէն մի նոր տպա- գրութեան դորձն ապահովուած է, Տպա- գրութեանները կրկնուելով՝ զրբի գինը նուազում է և այդ նոր ընթացքներին էլ է հարաւորութիւն տալին զրբը գնելու:				
Դանիայի Գեղարքական Միացեալ Ընկերութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնն է ժողովը գեղերի արժէքի մասին՝ գա- նազան պետութիւններին մէջ: 1887 թուին մի գեղ, որ արժէր Դանիայում 100 կ. նորվեգիայում միևնոյն գեղի արժէքն էր 116 կ., Աւստրիայում 117 կ., Բելգի- այում 141 կ., Գերմանիայում 145 կ., Բվէյցարիայում 149 կ., Ֆրանսիայում 247 կ., Ռուսաստանում 197 կ., Իտա- լիայում 242 կ., Անգլիայում 259 կ., և Ամերիկայի Միացեալ - Նահանգներում 359 կ.:				
Հնդկաստանում իւրաքանչիւր տարի միլիոն թուով թիւնաւոր օճերի կնիւղ մեկնում են 22,000 մարդ, և աւելաների ու վազրերի պատուտուղը 2500—3000:				
Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԱՅԿԱՐ ԵՌԱՆՆԱՅԵԱՆ				
ՏԵԼԵԿԱՏՈՒ				
ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԿԻՆԱՅԻՆՈՅ				
Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԻՆԵԱՆԻ				
(Կուկիա, Վարդգիսի արձանի հանգչէլ)				
Հիւանդներին ընդունում են ա մ ե ն օր, բացի կիրակի օրերից:				
Ա Ռ Ա Ռ Տ Ն Ե Ր Ը				
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԻՆԵԱՆ—11—12 ժ. վի- րաբուժութեան (և ատամնաբու) և վե- ներական (սիֆիլիս) ցաւերին:				
Գ. Գ. ԲՈՒԿԱՅԻՆ—10—11 ժ. ներ- քին երկաւոց և կանանց ց.				
Ի. Ֆ. ՊՐՈՏԱՆՆԱՅԻՆ—11 1/2—12 1/2 ժ. ականջի, կոկորդի և բթի ց.				
Մ. Չ. ՔԱՆԱՅԵԱՆ—12 1/2—1 ժ. ման- կաբարձական և կանանց ց.				
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներ- քին և երկաւոց ց.				
Ե Ր Ե Ն Ո Ն Ե Ր Ը				
Ա. Մ. ՓՈՒԼԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երկաւ- ոց և ներքին ց.				
Ի. Վ. ԶԵՆՈՒԿԱՅԻՆ—5—6 ժ. աչքի և կրճի ց., Գլխախորտաբուական հե- տադոտութիւն իւրի և մէջին:				
Ա. Ա. ԳԱՌՄԱՅԻՆ—6—7 ժ. սիֆիլիսի (և մորթու) և վիրաբուժութեան:				
Ի. Վ. ՖԱՐՄԱՅԻՆ—7—7 1/2 ժ. ակա- նջի, կոկորդի, բթի և ներաւոցի ց. (ե- րեւորաբուժութիւն և մարդուն):				
Վճար—50 կ. չամախորդի (կոսի- լուսի) և օպերացիայի համար առանձին:				
Հիւանդանոցի վերանորոգ Բժշկական Նախարարէն:				

ՆԱԽԱՍԱՐԻՆԵԱՆ ԵՐԱՆՆԱՅԵԱՆ

Մարդատար գնացքը Թիֆլիզից Բաթում
գուրս է գնում առաւօտեան Ժ. 9-ին
30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյան
Ժ. 9-ին 45 ր.:

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում
գուրս է գնում երեկոյան Ժ. 1-ին 20 ր.,
և հասնում է Բաթում առաւօտեան 7 ժ.
30 ր.:

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում
գուրս է գնում երեկոյան Ժ. 6-ին 50 ր.,
և Բաթում հասնում է առաւօտեան Ժ.
8-ին 15 ր.:

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ
գուրս է գալիս առաւօտեան Ժ. 9-ին
45 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյան
Ժ. 9-ին 52 ր.:

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ
գուրս է գնում գիշերուայ Ժ. 11-ին 25 ր.,
և Թիֆլիզ է հասնում երեկոյան Ժ.
12-ին 25 ր.:

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ
գուրս է գալիս գիշերուայ Ժ. 11-ին 10
ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյան Ժ.
5-ին 50 ր.:

ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵՎԻՏԻՆԵՐԸ

ՎՐԵՑ ՊՈՏԵՐԲՈՐԳԻՆ ԶԵՆՈՒԿԱՅԻՆԸ

Թիֆլիզից հինգ հոգու տեղ ունե-
ցող կառու. ուղևորութեան է առաւօ-
տեան Ժամը 8-ին, գիշերում է Մէլի
կայարանում, Թիֆլիզ է հասնում հե-
տեւեալ օրը Ժամը 7—8-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակա-
ռ. (օմնիբուս) ուղևորութեան է կէսօրից
ցետոյ Ժամը 3-ին և առանց գիշերելու
տեղ է հասնում հետեւեալ օրը Ժամը
7—8-ին երեկոյան:

Վաղիկաւիկաւից հինգ հոգու տեղ
ունեցող կառու. ուղևորութեան է առաւօ-
տեան Ժամը 8-ին, գիշերում է Մէլի
կայարանում, Թիֆլիզ է հասնում հե-
տեւեալ օրը Ժամը 7—8-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակա-
ռ. (օմնիբուս) ուղևորութեան է կէսօրից
ցետոյ Ժամը 3-ին և առանց գիշերելու
տեղ է հասնում հետեւեալ օրը Ժամը
7—8-ին երեկոյան:

Նրկալուսու փոստային - մարդատար
Վաղիկաւիկաւից գուրս է գալիս գէպի
Բոստով առաւօտեան 10 ժ. և 30 ր.:

ՌՈՒՍՏԵ ԶՈՒՆԱՅԻՆԸ ԸՆԴԵՐՈՒԹԻՆԸ

Ամեն շաբաթ շոգաների երեկոյան
Բաթումի, Օրեսայի և Կ. Պոլսի միջև:

Բաթումից Գուրս է գնում:

Շաբաթ օրերը, (լուս կիրակի գիշերուայ
2 ժ.) շրջանաւ ընթացքով բոլոր նա-
ւահանգիստները:

Չորեքշաբթի օրերը, գիշերուայ Ժամը
11 1/2-ին, խոնարհ ընթացքով Սևաստա-
պոլի վրայով:

Հինգշաբթի օրերը, գիշերուայ Ժամը 4-ին
Նովոռոսիյսկի կայանի վրայով:

Բաթում է հասնում:

Նրկալուսու օրերը երեկոյան, շրջա-
նաւաւ ընթացքով բոլոր նաւահանգիս-
տները վրայով:

Կրեքշաբթի օրերը առաւօտեան, ուղիղ
ընթացքով Սևաստապոլի վրայով:

Ուրբաթ օրերը առաւօտեան ուղիղ
ընթացքով Նովոռոսիյսկի և Կերչի վր-
այով:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆԵՐԸ

Parfumerie Ganterie
MODES
H. BERLEMONT
COIFFEUR
de S. A. I. le Grand Duc
MICHEL NICOLAÉVITCH

Bonneterie pour hommes. Chapeaux pour
dames. Fleurs, plumes. Maroquinerie, ciseaux,
rasoirs. Cravates, mouchoirs. Brosserie. Par-
fumerie française et anglaise des premières
maisons.

Salon de coiffures pour dames.

Փտարաւաղաքացիները պատուէրները
կատարում են ամենայն ճշգրտութեամբ:
Веражонн, Дворцовая уллица.
(91) (100—44)

ՄԵՐՈՒԼԻ ՏԵՎ Է
և շուտով լուս կը տեսնի

ԳԻՒՆԱ ԿԱՅՈՑ ՊԵՏՄՈՒԹԵԱՆ

Այն. Գիւն Կայ. Առաւօտեան:

Յանկացողները վաղորդ կարող են
ստորագրուել կենդանական Գրաւա-
նաւանդում, վճարելով իւրաքանչիւր
օրինակի համար 1 ռ., տպուկույց
լետոյ կարծենայ 1 ռ. 50 կ.:

Սեպտեմբերի 1-ից Երևանեան
Հրապարակի վրայ, քաղաքային
տանը, դեղաւաճառանոցին կից

ԲԱՅՈՒՄ Է

ԳԵՂԱՎԱՃԱՐԱՎԱՆԱՅԻՆ
ՆԻՒԹԵՐԻ ՊԱՆԵՍ

Մ. Ի. ՆՂ ՄՈՒՐՈՎԻ

(78) (100—31)

1893 թ ու լ ու լ լ ու լ 1-ից

ԲԵՂ-ՎԻԻ ԲԵՍՏՈՐԱՆԸ

Կը փոխադրուի Վերամիլիտի փո-
ղոց՝ երբեք գեներալները զինաց
թուղթին տուր՝ ՀԻՐԲՈՒՆՈՅ ԿՈՍ-
ՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ առաւօտ. ունի ըն-
տիր կաշաւորեալ սենականեր և ճա-
շարան մատչելի գներով:

(147) (5—5)

ՍՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆԸ

Ստորագրուած փողը, մեղհական տանը, թիւ 14—16

ԸՆԴԵՐՈՒԹԻՆԸ Ե ԶԻՐԵՐՈՒԹԻՆԸ
Երեկոյան և տոն օրերին առաւօտեան 8—12 Ժամը:
Երեկոյան 4—6 Ժամը:
(150—139)

Ռակ մեղալ թիֆլիզ 1889 թ.

Ռակ մեղալ կարան 1890 թ.

Դ. Չ. ՍԱՌԱՋԵԻԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻՄ

ՀԱՅԻ ԱՐԱՂ, ՍՊԻՐՏ, ԿՈՆԵԱԿ, ՌՕՄ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ
ԼԻԿԵՐՈՒՆԵՐ:

Պէտք է գիտնել.—В главную контору Д. З. Сараджева
въ Тифлисѣ.

(117) (50—24)

ԹԻՖԼ